

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра державно-правових дисциплін

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан юридичного факультету

Віталій СЕРЬОГІН

29 "серпня" 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

ТЕОРІЯ ПРАВОВИХ СИСТЕМ: ПРОБЛЕМИ МЕТОДОЛОГІЇ

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань : 08 Право

Спеціальність: 081 Право

Освітня програма: 081 Право

Факультет юридичний

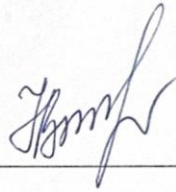
2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою юридичного факультету
протокол № 1 від « 28 » серпня 2024 року

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: ГОЛОВКО Олександр Миколайович – доктор юридичних наук,
професор, професор кафедри державно-правових дисциплін

Програму схвалено на засіданні кафедри державно-правових дисциплін
протокол від 12 від « 26 » серпня 2024 року

Завідувач кафедри державно-правових дисциплін

Наталія ГРИШИНА

Програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми 081 Право

Гарант освітньо-професійної програми

Тетяна КАГАНОВСЬКА

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету
протокол № 1 від « 28 » серпня 2024 року

Голова науково-методичної комісії юридичного факультету

Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Теорія правових систем: проблеми методології» відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки доктора філософії (PhD) спеціальності 081 Право.

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Теорія правових систем: проблеми методології» є формування у слухачів як майбутніх висококваліфікованих спеціалістів необхідного базису знань про загальні закономірності становлення та функціонування правих систем, методологічні підходи щодо їхнього вивчення.

Основними завданнями навчальної дисципліни є формування таких професійних компетенцій:

- усвідомлення соціальної значущості права як соціального регулятора та сформованих під впливом різних чинників правових систем, оволодіння достатнім рівнем професійної правосвідомості з огляду на цивілізаційні досягнення у доктринальному осмисленні соціальної цінності правових систем як сукупності таких складових, зокрема, як право, правовідносини, практика дотримання прав людини;
- здатність на основі наукових досліджень різноманітних аспектів організації та функціонування правових систем удосконалювати й розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень;
- вироблення негативного ставлення до протиправної поведінки і протиправних посягань, що впливають на рівень законності та правопорядку як складових правових систем, формування поважного ставлення до права, закону та гарантій дотримання і забезпечення прав людини;
- здатність брати участь у заходах із забезпечення правопорядку, захисту прав людини, правотворчості;
- здатність кваліфіковано і професійно тлумачити положення конституцій різних країн, які виступають першоосновою формування правових систем;
- здатність шанувати честь і гідність особистості, знати правові засоби та способи захисту прав і свобод людини і громадянина, забезпечення законності та правопорядку.

1.3. Кількість кредитів - 5

1.4. Загальна кількість годин -150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Теорія правових систем: проблеми методології» передбачає оволодіння слухачами знаннями у сфері загальних закономірностей розвитку та функціонування правих систем, здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність з проблематики порівняння правових систем сучасності, виокремлення позитивних аспектів функціонування тих чи інших правових систем, формування нових доктринальних знань про правові системи, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, практичне впровадження отриманих результатів.

Нормативна / за вибором за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	
Семестр	
1-й	
Лекції	

16 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	4 год.
Самостійна робота	
118	140
Індивідуальні завдання	
Контрольна робота	
Форма контролю	
Екзамен	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, здобувачі кваліфікації доктора філософії у галузі права мають досягти таких результатів навчання:

– **в межах формування загальних компетентностей:**

знати: основні тенденції розвитку правових систем сучасності;

вміти: застосовувати юридичні знання у процесі практичної юридичної діяльності, формувати завдання та складати програму дослідження з питань правових систем, опрацьовувати належним чином одержані результати, відтворювати їх у формі якісних наукових текстів із проблематики методології правових систем; комбінувати відомі методи та способи вирішення проблемних ситуацій, які формуються у сфері функціонування правових систем; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; аналізувати та порівнювати результати дослідження правових систем у сучасний період із попередніми досягненнями дослідників з означених питань;

володіти навичками: формування правової свідомості з урахуванням цивілізаційних досягнень у сфері реалізації основних правових цінностей, що реалізуються у межах відповідних правових систем у себе, так і у оточуючих; ведення професійної наукової дискусії з питань загальних закономірностей становлення та функціонування правових систем сучасного світу, відстоювати власні погляди в максимально ефективній, переконливій, коректній і тактовній формі, формування інтелектуальної чесності і вміння працювати з критикою.

– **в межах формування фахових компетентностей:**

знати: системні теоретичні та емпіричні знання з питань становлення та функціонування правових систем, аспекти поглибленого розуміння проблематики методологічних підходів до правових систем, їхньої порівняльної характеристики;

вміти: викладати правові дисципліни на високому теоретичному й методичному рівні з урахуванням досягнень світової юридичної думки у сфері наукової розробки базових методологічних аспектів правових систем; кваліфіковано застосовувати правові акти у різних сферах юридичної діяльності.

володіти навичками: здійснення правового виховання з урахуванням практики функціонування основних правових систем.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Теорія правових систем як навчальна дисципліна

Основи підходи до розкриття теорії правових систем. Теорія правових систем та порівняльне правознавство. Історичні аспекти виникнення та становлення порівняльного правознавства. Порівняльне правознавство як метод, наука та навчальна дисципліна. Об'єкт, предмет, метод і структура порівняльного правознавства. Предмет теорії правових систем. Значущість методології порівняння правових систем. Особливості сучасного розуміння категорії «правова система». Цінність використання категорії «правова система» для юриспруденції.

Тема 2. Історія формування теорії правових систем

Початкове формування теорії правових систем на Давньому Сході. Теорії правових систем у межах політико-правових учень Давньої Греції та Давнього Риму. Вплив політико-правових учень у середні віки на становлення теорії правових систем. Теорії правових систем у політичних і правових вчень епохи Відродження і Реформації, а також антифеодальної революції. Політичні і правові вчення в Англії XVII ст. в аспекті становлення теорії правових систем. Право і держава у вченнях європейського Просвітництва і подальший розвиток теорії правових систем. Вплив американської політико-правової думки другої половини XVIII–початку XIX ст. на становлення теорії правових систем. Вчення, пов'язані з формуванням теорії правових систем у Німеччині (кінець XVIII — початок XIX ст.). Західноєвропейська політико-юридичної думки в першій половині та у другій половині XIX ст. у контексті впливу на теорію правових систем. Становлення теорії правових систем в Україні.

Тема 3. Методологічні аспекти теорії правових систем

Методологія проведення порівняння. Специфіка використання порівняльного методу. Змістова характеристика спеціального методу правової науки – порівняльно-правового методу. Теорія правових систем: основні види досліджень. Особливості внутрішнього та зовнішнього порівняння. Рівні проведення порівняння у залежності від об'єктів дослідження. Нормативне порівняння.

Тема 4. Функції теорії правових систем

Наукова функція порівняльного правознавства. Методологічна функція теорії правових систем. Пактично-спрямована функція теорії правових систем (правотворчість, правозастосування тощо). Аксиологічна функція теорії правових систем. Орієнтаційна функція теорії правових систем.

Тема 5. Правова мапа світу та класифікація основних правових систем сучасного світу

Правова мапа світу як окреме доктринальне явище сучасної юриспруденції. Основні підходи до розуміння правових систем. Категорія правова сім'я як база для методології пізнання предмету теорії правових систем. Основні критерії класифікації правових систем та виокремлення окремих правових сімей.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	ла б.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Теорія правових систем як навчальна дисципліна	30	2	2			26	30	1	1			28
Тема 2. Історія формування теорії правових систем	30	2	2			26	30	1	1			28
Тема 3. Методологічні аспекти теорії	30	4	4			22	30	1				29

правових систем												
Тема 4 . Функції теорії правових систем	30	4	4			22	30	1	1			28
Тема 5. Правова мапа світу та класифікація основних правових систем сучасного світу	30	4	4			22	30	2	1			28
Усього годин	150	16	16			118	150	6	4			140

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин д/з
1	Тема 1. Теорія правових систем як навчальна дисципліна	4
2	Тема 2. Методологічні аспекти теорії правових систем	4
3	Тема 3 . Функції теорії правових систем	4/2
4	Тема 4. Правова мапа світу та класифікація основних правових систем сучасного світу	4/2
Всього		16/4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин д/з
1	Тема 1. Теорія правових систем як навчальна дисципліна	26/28
2	Тема 2. Історія формування теорії правових систем	26/28
3	Тема 3. Методологічні аспекти теорії правових систем	22/29
4	Тема 4 . Функції теорії правових систем	22/28
5	Тема 5. Правова мапа світу та класифікація основних правових систем сучасного світу	22/28
Всього		118/140

6. Індивідуальні завдання

Завданням для слухачів є виконання контрольної роботи з тем, що визначаються у відповідності до тематичного плану вивчення навчальної дисципліни.

Рекомендована тематика контрольних робіт

Поняття, специфіка та особливості поширення романо-германської правової сім'ї.

Джерела романо-германської правової сім'ї.

Правові системи Скандинавських країн

Правові системи країн Латинської Америки

Правова система Китаю.

Правова система Японії

Правова система України.

7. Методи контролю і критерії оцінювання

Критерії оцінювання якості роботи слухача під час семінарського заняття. При вивченні кожної теми проводиться поточний контроль у формі усного опитування та виступів слухачів із заздалегідь визначених питань. За виступ на семінарському занятті слухач може

отримати від 1 (доповнення, уточнення після відповіді або виступу іншого студента) до 10 балів (розгорнутий аналіз за умови посилання на положення актів міжнародного права із залученням даних наукових статей, монографій, статистичних даних, схем, тощо). При оцінці відповіді слухача враховується ступінь володіння ним темою, опрацювання додаткових джерел інформації, вивчення прикладів з історії формування окремих правових систем. Також при оцінці враховується ступінь логіки викладення інформації з відповідної теми.

Контрольна робота (індивідуальне завдання) також оцінюється максимум у 20 балів. .

Критерії оцінки екзаменаційної роботи. Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні екзамену становить 40. На екзамен виносяться 4 питання. Відповідь на кожне питання оцінюється до 10 балів.

Відповідно, максимальна кількість набраних балів за результатами вивчення курсу дисципліни складає 100 балів.

8. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового контролю при проведенні екзаменаційної роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання			Екзамен	Сума
	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом		
теми 1 - 4	1	60	40	100
1-40 балів	20			

T1, T2 ... – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	

Рекомендована література:

Основна література

1. Кириченко В. М. Порівняльне конституційне право: модульний курс: навч. посібник. – К.: Центр учб. л-ри, 2012. – 256 с.

Додаткова

2. Бабич І. Становлення порівняльного правознавства як науки та навчальної дисципліни : історичний аналіз / І. Бабич // Юридична Україна. – 2006. – № 11. – С. 17-19.

3. Львова О. Порівняльне правознавство: Методологічне Значення / О. Л. Львова // Часопис Київського Університету Права. – 2005. – № 2. – С. 32-37.

4. Мороз Ф. Порівняльне правознавство: Історична ретроспектива й нові виклики : [за матеріалами круглого столу] / Ф. Мороз // Юридичний вісник України. - 2015. – 19-25 груд. (№ 50). – С. 14-15.

5. Порівняльне право Європи. Основи порівняльного правознавства. Європейські традиції : посібник / О. І. Харитонova, Є. О. Харитонов. – Х. : Одиссей, 2002. – 590 с.
6. Порівняльне правознавство (теоретико-правове дослідження) / О. Л. Копиленко [та ін.] ; наук. ред. Н. М. Онiщенко ; відп. ред. О. В. Зайчук ; Інститут законодавства Верховної Ради України, Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. – К. : Фенікс, 2007. – 430 с.
7. Порівняльне правознавство: антологія української компаративістики XIX - XX століть / НАН України, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького, Офіс координатора програм Організації з безпеки і співробітництва в Європі в Україні, Українська асоціація порівняльного правознавства ; ред. О. В. Кресін. – К. : Логос, 2008. – 414 с.

Нормативні матеріали

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996 р.— № 30. — ст. 141
2. Угода про партнерство та співробітництво між Європейським Союзом та Україною від 14.06. 1994 р. // Офіційний Вісник України. – № 24 — 2006 р. — ст. 1794
5. Закон України «Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво» від 04.12.2009 р. // Відомості Верховної Ради України.— 2011. — № 6. — ст.48
4. Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 16.09. 2014 р. № 1678-VII // Відомості Верховної Ради України. — 2014 р.— № 40, Ст. 2021
6. Загальна декларація прав людини 1948 р.
7. Міжнародний пакт про економічні, соціальні , культурні права 1966 р. (підписаний Україною 20.03.1968 р.; ратифікований Україною 19.10.1973 р.; вступив у дію для України 3.01. 1976 р.)

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Сайт ООН: <http://www.un.org/russian>
2. Рада Безпеки ООН: <http://www.un.org/russian/sc/index.html>
3. Портал «Європа» Європейської Комісії: <http://europa.eu>
4. Сайт Європейської політики сусідства: http://ec.europa.eu/world/enp/index_en.htm
5. Представництво Європейської Комісії в Україні: <http://www.delukr.ec.europa.eu/>
6. Євробюлетень (інформаційний бюлетень Представництва Європейської Комісії в Україні): <http://www.delukr.ec.europa.eu/page962.html>
7. Рада Європи: <http://www.coe.int>
8. Бюро інформації Ради Європи в Україні: <http://www.coe.kiev.ua/>
9. Інформаційний центр Ради Європи в Росії: <http://www.coe.ru>
10. Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ): <http://www.osce.org>
11. Координатор проєктів ОБСЄ в Україні: <http://www.osce.org/ukraine>
12. Бюро демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ): <http://www.osce.org/odihr>
13. Світова організація торгівлі: <http://www.wto.org>
14. GENDER REPRESENTATION ON THE EUROPOL MANAGEMENT BOARD // <https://www.europol.europa.eu/management-board-members>
15. European Cybercrime Centre // <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-cybercrime-centre-ec3>
16. European Migrant Smuggling Centre // <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-migrant-smuggling-centre-emsc>
17. European Counter Terrorism Centre // <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-counter-terrorism-centre-ectc>
18. European Union Intellectual Property Office // <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en>
19. FINANCIAL INTELLIGENCE UNITS – FIU.NET // <https://www.europol.europa.eu/about-europol/financial-intelligence-units-fiu-net>